

"IJTIMOIY TARMOQLARNING ZAMONAVIY JURNALISTIKADAGI O'RNI"

H.S.Burxonov¹

Mas'ul muallif: Burxonov Hamid Sayfutdinovich, Farg'ona davlat universiteti tilshunoslik kafedrası o'qituvchisi, ORCID: 0009-0009-7107-2080.

e-mail: E-mail: xamidburxon1950@mail.ru

Accepted: 11 Avgust 2026
Published: 11 Avgust 2026

Copyright: © 2026 by the author(s). Licensee Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi.

Iqtibos uchun: Burxonov, H. S. "IJTIMOIY TARMOQLARNING ZAMONAVIY JURNALISTIKADAGI O'RNI" / H. S. Burxonov // Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi. — 2026. — T. 7, № 2. — B. 127-129.

1. Farg'ona davlat universiteti tilshunoslik kafedrası o'qituvchisi, ORCID: 0009-0009-7107-2080

Annotatsiya. Ushbu maqolada ijtimoiy tarmoqlarning zamonaviy jurnalistika rivojiga ta'siri tahlil qilinadi. Xususan, Telegram, Facebook, Instagram va YouTube kabi platformalarning axborot tarqatishdagi o'rni, jurnalistlar faoliyatidagi ahamiyati hamda auditoriya bilan muloqot jarayoniga ta'siri yoritilgan. Tadqiqot davomida ijtimoiy tarmoqlarning tezkor axborot almashinuvi, interaktivlik va multimedia imkoniyatlari o'rganilib, ularning jurnalistik faoliyatdagi afzallik va kamchiliklari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy tarmoqlar, jurnalistika, yangi media, raqamli kommunikatsiya, Telegram, Instagram, axborot, auditoriya, multimedia, media makon.

РОЛЬ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ В СОВРЕМЕННОЙ ЖУРНАЛИСТИКЕ

Аннотация. В данной статье анализируется влияние социальных сетей на развитие современной журналистики. В частности, рассматриваются роль таких платформ, как Telegram, Facebook, Instagram и YouTube, в распространении информации, их значение в журналистской деятельности, а также влияние на коммуникацию с аудиторией. В ходе исследования изучены возможности социальных сетей в обеспечении оперативного обмена информацией, интерактивного взаимодействия и создания мультимедийного контента, а также проанализированы их преимущества и проблемы в современной журналистике.

Ключевые слова: социальные сети, журналистика, новые медиа, цифровая коммуникация, Telegram, Instagram, информация, аудитория, мультимедиа, медиaprостранство.

THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN MODERN JOURNALISM

Abstract. This article analyzes the impact of social media on the development of modern journalism. In particular, the role of platforms such as Telegram, Facebook, Instagram, and YouTube in information dissemination, their importance in journalistic activities, and their influence on communication with audiences are examined. The study explores the opportunities of social media in rapid information exchange, interactivity, and multimedia content creation, while also analyzing their advantages and challenges in contemporary journalism.

Keywords: social media, journalism, new media, digital communication, Telegram, Instagram, information, audience, multimedia, media space.

Kirish. XXI asrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida ijtimoiy tarmoqlar ommaviy kommunikatsiyaning muhim vositasiga aylandi. Bugungi kunda millionlab foydalanuvchilar yangiliklarni aynan ijtimoiy tarmoqlar orqali qabul qilmoqda. Natijada an'anaviy jurnalistika faoliyatida ham sezilarli o'zgarishlar yuz bermoqda. Ijtimoiy tarmoqlar jurnalistlar uchun nafaqat axborot tarqatish maydoni, balki auditoriya bilan bevosita muloqot qilish imkoniyatini ham yaratmoqda. Telegram, Facebook, Instagram va YouTube kabi platformalar orqali jurnalistlar yangiliklarni tezkor yetkazish, jamoatchilik fikrini o'rganish va multimedia materiallarni taqdim etish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Raqamli transformatsiya jarayoni natijasida jurnalistika faqat axborotni yetkazuvchi institut sifatida emas, balki interaktiv kommunikatsiya tizimining muhim tarkibiy qismi sifatida ham shakllanmoqda. Shu bois zamonaviy media makonida ijtimoiy tarmoqlar axborot oqimini boshqarish, jamoatchilik fikrini shakllantirish hamda ommaviy kommunikatsiyaning samaradorligini ta'minlovchi asosiy platformalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Tadqiqot maqsadi - ijtimoiy tarmoqlarning zamonaviy jurnalistikadagi o'rnini aniqlash hamda ularning jurnalistik faoliyat samaradorligiga ta'sirini tahlil qilish.

Tadqiqot vazifalari:

ijtimoiy tarmoqlarning kommunikativ imkoniyatlarini aniqlash;
auditoriya bilan interaktiv aloqadagi rolini baholash;
multimedia jurnalistikasiga ta'sirini tahlil qilish;
mavjud muammolar va istiqbollarni aniqlash.

Tadqiqot davomida quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi: ilmiy adabiyotlarni

tahlil qilish, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, kontent tahlili, induktiv va deduktiv tahlil.

Asosiy qism. Zamonaviy media tadqiqotlarida ijtimoiy tarmoqlar yangi media muhitining muhim elementi sifatida baholanadi. Tadqiqotchilar ularni axborot almashinuvi tezligini oshiruvchi, auditoriya faolligini kuchaytiruvchi va kommunikatsiya jarayonini demokratlashtiruvchi vosita sifatida talqin qiladilar. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar jurnalistik faoliyatning institutsional chegaralarini kengaytirib, axborot ishlab chiqaruvchi va uni iste'mol qiluvchi subyektlar o'rtasidagi an'anaviy munosabatlarni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Bu esa media tizimida ochiqlik, tezkorlik va interaktivlik tamoyillarining ustuvor ahamiyat kasb etishiga xizmat qilmoqda. Mazkur maqolaning maqsadi ijtimoiy tarmoqlarning zamonaviy jurnalistikadagi o'rnini tahlil qilish, ularning jurnalistik faoliyatga ko'rsatayotgan ta'sirini aniqlash hamda media rivojlanishidagi ahamiyatini yoritishdan iborat.

Ijtimoiy tarmoqlarning zamonaviy jurnalistikadagi kommunikativ imkoniyatlari. Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlar jurnalistikaning eng muhim kommunikativ platformalaridan biriga aylandi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida an'anaviy ommaviy axborot vositalari faoliyati raqamli media bilan integratsiyalashib, yangi media muhitini shakllantirdi. Ayniqsa, Telegram, Facebook, Instagram va YouTube platformalari jurnalistlar uchun axborotni tezkor tarqatish, auditoriya bilan muloqot qilish hamda multimedia mahsulotlarini yaratish imkoniyatlarini kengaytirdi. D. McQuailning ta'kidlashicha, "zamonaviy ommaviy kommunikatsiya tizimida yangi media texnologiyalari axborot oqimining tezligini oshirish va auditoriyaning media jarayonlaridagi ishtirokini kuchaytirish bilan xarakterlanadi"[1]. Haqiqatan ham, bugungi media makonida axborotning tezkorligi asosiy omillardan biri bo'lib qolmoqda. Agar an'anaviy matbuotda yangiliklarni tayyorlash va e'lon qilish muayyan vaqt talab qilgan bo'lsa, ijtimoiy tarmoqlar orqali voqea-hodisalar haqidagi ma'lumotlar soniyalar ichida keng auditoriyaga yetib boradi. Bizning fikrimizcha, ijtimoiy tarmoqlarning jurnalistikadagi eng muhim xususiyati axborotni tezkor yetkazish bilan bir qatorda, jurnalist va auditoriya o'rtasidagi masofani qisqartirganidadir. Avvallari auditoriya axborotni faqat qabul qiluvchi sifatida namoyon bo'lgan bo'lsa, bugungi kunda u yangiliklarni muhokama qiluvchi, baholovchi va hatto yaratuvchi subyektgacha aylandi.

Ijtimoiy tarmoqlar va auditoriya bilan interaktiv muloqot. Ijtimoiy tarmoqlarning jurnalistikadagi yana bir muhim jihati interaktivlikdir. Zamonaviy media muhitida auditoriya passiv tinglovchi yoki o'quvchi emas, balki kommunikatsiya jarayonining faol ishtirokchisiga aylanmoqda. Foydalanuvchilar yangiliklarga izoh qoldirish, materiallarni ulashish, bahs-munozaralarda qatnashish hamda o'z munosabatlarini bildirish imkoniyatiga ega. G.Jenkins "media konvergensiya jarayonida auditoriya ishtirokining ortishi media rivojlanishining muhim ko'rsatkichlaridan biri ekanligini qayd etadi"[2]. Darhaqiqat, bugungi kunda jurnalistlar auditoriya fikrlarini o'rganish, dolzarb mavzularni aniqlash va jamoatchilik kayfiyatini kuzatishda ijtimoiy tarmoqlardan faol foydalanmoqda. Muallifning fikricha, interaktivlik jurnalistikaning demokratik xususiyatlarini kuchaytiradi. Chunki auditoriya bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqot jurnalistlarga jamiyatdagi real muammolarni aniqlash va ularga tezkor munosabat bildirish imkonini beradi. Natijada jurnalistika va jamoatchilik o'rtasidagi kommunikativ aloqalar yanada mustahkamlanadi.

Multimedia jurnalistikasining rivojlanishida ijtimoiy tarmoqlarning o'rne. Raqamli texnologiyalar rivoji multimedia jurnalistikasining shakllanishiga olib keldi. Zamonaviy media mahsulotlari matn, foto, audio, video va infografika elementlarining uyg'unligi asosida yaratilmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar esa ushbu multimediaviy kontentni tarqatishning eng qulay vositasiga aylandi. J.Pavlik "jurnalistikaning kelajagi multimedia texnologiyalari bilan bevosita bog'liq ekanligini ta'kidlab, media mahsulotlarining vizual va interaktiv shakllari auditoriyaga kuchliroq ta'sir ko'rsatishini qayd etadi"[3]. Bugungi kunda Instagram Reels, YouTube Shorts va Telegram videoxabarlari aynan shu jarayonning amaliy ifodasi hisoblanadi. Demak, multimedia jurnalistikasi axborotning ta'sirchanligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Chunki zamonaviy auditoriya matnli axborotdan ko'ra vizual va audiovizual materiallarni tezroq qabul qiladi. Bu esa jurnalistlardan media mahsulotlarini yaratishda yangi texnologiyalar va kreativ yondashuvlardan foydalanishni talab etadi.

Ijtimoiy tarmoqlarning jurnalistikaga salbiy ta'siri. Ijtimoiy tarmoqlar jurnalistika rivojiga katta imkoniyatlar yaratishi bilan birga, qator muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Ulardan eng asosiylaridan biri feyk axborotlar va dezinformatsiyaning tez tarqalishidir. Axborot tarqatish tezligi ayrim hollarda ma'lumotlarning yetarlicha tekshirilmadan e'lon qilinishiga sabab bo'lmoqda. Raqamli media muhitida axborot oqimining keskin ortishi jurnalistik faoliyatda tezkorlik va ishonchlilik o'rtasidagi muvozanatni saqlash masalasini dolzarb ilmiy muammolardan biriga aylantirmoqda. Natijada axborotni verifikatsiya qilish va uning manbalarini aniqlash zamonaviy jurnalistikaning asosiy professional talablaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

M.Castells "axborotlashgan jamiyatda ma'lumotlarning haddan tashqari ko'pligi ularning ishonchlilikini nazorat qilish muammosini yuzaga keltirishini ta'kidlaydi"[4]. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, zamonaviy jurnalistlar oldida axborotni tekshirish, manbalarini aniqlash va faktlarni tasdiqlash kabi vazifalar yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Natijada, ijtimoiy tarmoqlardagi eng katta xavf axborotning emas, balki noto'g'ri axborotning tez tarqalishidir. Chunki bunday materiallar jamoatchilik fikriga salbiy ta'sir ko'rsatishi, noto'g'ri qarashlar va xulosalarning shakllanishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu sababli jurnalistlar professional etika va faktcheking tamoyillariga qat'iy rioya qilishlari zarur. Shunday qilib, ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy jurnalistikaning rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ular axborotni tezkor tarqatish, auditoriya bilan samarali muloqot o'rnatish va multimedia imkoniyatlaridan foydalanishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarning salbiy jihatlari jurnalistlardan yanada yuqori mas'uliyat, media savodxonlik va kasbiy mahoratni talab qilmoqda. Bizning fikrimizcha, ijtimoiy tarmoqlarning jurnalistikaga ta'sirini baholashda ularning texnologik imkoniyatlariga emas, balki axborot sifati, media mas'uliyat va auditoriyaning media savodxonligi darajasini ham kompleks tarzda hisobga olish lozim. Aynan mazkur omillar raqamli media makonida

ishonchli va sifatli jurnalistikani shakllantirishning muhim sharti hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy jurnalistikaning ajralmas qismiga aylanib, axborotni tezkor tarqatish, auditoriya bilan samarali muloqot o'rnatish hamda multimedia imkoniyatlaridan foydalanishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda Telegram, Facebook, Instagram va YouTube kabi platformalar jurnalistlar uchun nafaqat axborot tarqatish vositasi, balki jamoatchilik fikrini o'rganish va auditoriya ehtiyojlarini aniqlash manbai sifatida ham xizmat qilmoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlar jurnalistik faoliyatning tezkorligi va samaradorligini oshirish bilan birga, axborot almashinuvi jarayonida interaktivlikni kuchaytiradi. Auditoriya axborotni qabul qiluvchi subyektgina emas, balki uni yaratish va tarqatish jarayonining faol ishtirokchisiga ham aylanmoqda. Bu esa jurnalistika va jamoatchilik o'rtasidagi kommunikativ aloqalarning yanada mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Mazkur holat raqamli kommunikatsiya sharoitida jurnalistikaning funksional imkoniyatlari kengayib borayotganini hamda media faoliyatining yangi tashkiliy va kommunikativ modelini shakllantirayotganini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishi jurnalistika oldiga yangi mas'uliyatlarni ham qo'yimoqda. Xususan, feyk xabarlar, tekshirilmagan ma'lumotlar va axborot manipulyatsiyasi kabi muammolar jurnalistlardan axborotni sinchkovlik bilan tekshirishni talab etadi. Shuning uchun zamonaviy jurnalistikada faktcheking, media savodxonlik va professional etika tamoyillariga rioya qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy jurnalistikaning rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatib, axborot tarqatishning yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda. Ular jurnalistika faoliyatining samaradorligini oshirish, auditoriya bilan yaqin aloqalarni yo'lga qo'yish hamda media makonining rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhim kommunikativ vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy jurnalistikaning ajralmas tarkibiy qismiga aylanib, axborotni yaratish, qayta ishlash va ommaga yetkazish jarayonlarini tubdan o'zgartirdi. Tadqiqot natijalari Telegram, Facebook, Instagram va YouTube kabi platformalar jurnalistlar uchun tezkor axborot almashinuvi, auditoriya bilan interaktiv muloqot o'rnatish hamda multimedia kontentini samarali taqdim etish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirganini ko'rsatdi. Ayni paytda auditoriyaning media jarayonlaridagi faolligi ortib, u nafaqat axborotni iste'mol qiluvchi, balki uni baholovchi, muhokama qiluvchi va tarqatuvchi faol subyekt sifatida namoyon bo'lmoqda. Bu holat jurnalistika va jamoatchilik o'rtasidagi kommunikativ aloqalarni yangi bosqichga olib chiqmoqda.

Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarda feyk xabarlar, dezinformatsiya va tekshirilmagan ma'lumotlarning tez tarqalishi jurnalistlardan yuqori kasbiy mas'uliyat, media savodxonlik hamda faktcheking tamoyillariga qat'iy amal qilishni talab etadi. Zamonaviy jurnalistika sharoitida tezkorlik va ishonchlilik o'rtasidagi muvozanatni saqlash asosiy vazifalardan biri hisoblanadi. Demak, ijtimoiy tarmoqlar jurnalistika taraqqiyotining muhim omili sifatida axborot almashinuvining samaradorligini oshirish, auditoriya bilan yaqin hamkorlikni rivojlantirish va media makonining innovatsion rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Kelgusida mazkur yo'nalishda ijtimoiy tarmoqlarning sun'iy intellekt texnologiyalari bilan integratsiyalashuvi hamda ularning jurnalistik faoliyat samaradorligiga ta'sirini chuqurroq o'rganish dolzarb ilmiy vazifalardan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] McQuail D. Mass Communication Theory. – London: Sage Publications, 2010.
- [2] Jenkins H. Convergence Culture: Where Old and New Media Collide. – New York: New York University Press, 2006.
- [3] Pavlik J. Journalism and New Media. – New York: Columbia University Press, 2001.
- [4] Castells M. The Rise of the Network Society. – Oxford: Blackwell Publishing, 2010.
- [5] Mahmudov N. Ommaviy axborot vositalari tili va uslubi. – Toshkent: Akademnashr, 2015.
- [6] Mirzayev B. Zamonaviy jurnalistika va mediamenedjment. – Toshkent, 2020.
- [7] O'zbekiston Respublikasining "Ommaviy axborot vositalari to'g'risida"gi Qonuni.
- [8] O'zbekiston Respublikasining "Axborotlashtirish to'g'risida"gi Qonuni. Karimov O. Raqamli jurnalistika asoslari. – Toshkent, 2022.